

Упутство о начину обележавања детергената

(за произвођаче детергената)

I. Увод

1. Циљ овог упутства је да помогне произвођачима детергената да правилно примене одредбе прописа којима се уређује класификација, паковање и обележавање хемикалија као и одредбе специфичном начину обележавања детергената за општу употребу датим у Правилнику о детергентима.

Дефиниције појмова важних за примену одредби прописа о детергентима:

Детергент је супстанца или смеша која садржи сапуне односно друге сурфактанте и користи се за прање и чишћење. У детергенте спадају и помоћне смеше за прање (претпрање, испирање или избељивање одеће), омекшивачи рубља, смеше за друга чишћења и сл.;

Сурфактант је било која органска супстанца односно смеша који има површински активна својства и који садржи једну или више хидрофилних и хидрофобних група које су способне да смање површински напон воде формирајући раширен или адсорбујући монослој на додиру вода – ваздух и створе емулзију односно микроемулзију односно мицеле као и да се адсорбују на додиру вода - чврста површина;

Детергент за индустријске или професионалне сврхе јесте детергент који користи **само стручно оспособљено особље**, а који се не користи у домаћинству;

Помоћне смеше за прање су:

- помоћно средство за прање - **средство намењено за претпрање, испирање или избељивање одеће, веша из домаћинства**, итд;
- **омекшивач за веш** - средство намењено за промену осећаја при додиру тканине, у завршним процесима прања тканине;
- **смеша за чишћење** - средство намењено за чишћење у домаћинству односно друго чишћење површина (нпр.:материјала, производа, машина, механичких алата, превозних средстава и пратеће опреме, инструмената, апаратура, итд.);
- **остала средства за чишћење и прање**- средства намењена за све друге процесе прања и чишћења;

Састојак детергента јесте свака хемијска супстанца, синтетичког или природног порекла намењена за умешавање у детергент;

Стандардно пуњење машине за прање веша износи 4,5 kg сувог веша за универзалне детергенте и 2,5 kg сувог веша за детергенте са специфичном наменом.

Прање јесте чишћење веша, судова и тврдих површина;

Произвођач детергента јесте правно лице или предузетник који ставља детергент или сурфактант у промет, а који исте производи, увози или мења карактеристике детергента и пакује такав детергент, мењајући његово обележавање;

Паковање јесте упаковани производ који се састоји од амбалаже и садржаја у њој или процес којим се садржај пакује у амбалажу.

Универзални детергент за веш јесте сваки детергент за прање веша, осим ако није, од стране произвођача, препоручен за негу тканина или препоручен за прање тканина на ниским температурама, односно за прање осетљивих тканина или за прање обојених тканина.

2. Прописи на основу којих се врши класификација, паковање и обележавање детергената су:

- Правилник о класификацији, паковању, обележавању и рекламирању хемикалије и одређеног производа у складу са Глобално хармонизованим системом за класификацију и обележавање УН ("Службени гласник РС", бр. 105/13, 52/17 и 21/19) - CLP/GHS систем;
- Списак класификованих супстанци („Службени гласник РС“, број 22/20.);
- Правилник о детергентима („Службени гласник РС“, број 25/15).

Ово упутство, такође, садржи и одређене препоруке, којих се произвођачи детергената не морају придржавати, али су наведене у циљу што јаснијег и универзалнијег обележавања детергената који се стављају у промет.

Саставни део овог упутства, такође, чине следећи прилози:

Прилог 1: Табела алергена (према INCI номенклатури)

Прилог 2: Табела конзерванаса који се често користе у средствима за прање.

II. Обележавање детергената који су намењени за општу употребу

Сваки детергент који се ставља у промет, а намењен је за општу употребу мора да буде класификован, упакован и обележен у складу са прописима о класификацији, паковању, обележавању и рекламирању хемикалија и усклађен са одредбама Правилника о детергентима.

Свако појединачно паковање детергента које се ставља у промет мора бити обележено у складу са наведеним прописима. Обележавање појединачног паковања детергента, подразумева обележавање производа којим рукује потрошач.

Обележавања појединачних комада или посебних међупаковања у амбалажи није предмет наведених прописа, а то су нпр. коадно паковање компримованих таблета детергента или течног детергента упакованог у фолију

или у растворљивом бесконачном цреву у тачно одређеним дозама, који су спремни за употребу, осим у случају када се наведени појединачни комади продају засебно, т.ј. ван оригиналне амбалаже.

1. Елементи обележавања у складу са специфичним начином обележавања за детергенте

Поред елемената обележавања који су у складу са прописима о класификацији, паковању, обележавању и рекламирању хемикалија, на етикети детергената који су намењени за општу употребу, морају бити назначени видљиво, неизбрисиво, на српском језику и следећи подаци у складу са Правилником о детергентима.

1.1. Општи подаци:

- назив и трговачко име детергента;
- назив или заштићени знак, пуна адреса и телефонски број правног лица одговорног за стављање детергента у промет;
- адреса правног лица, адреса електронске поште и интернет презентације, као и телефонски број из Листе о саставу детергента.

1.2. Специфични подаци

1.2.1. Подаци о саставу детергента, који се наводе, а зависе од присутне концентрације састојка у детергенту

Специфични подаци о саставу детергента **који се обавезно наводе** на амбалажи, односе се на сваки састојак детергента чија је концентрација већа од 0,2 %, и то тако што се наводи опсег масеног удела тог састојка израженог у процентима на следећи начин:

- мање од 5 % (<5%)
- од 5 % до 15 % (5-15%)
- од 15 % од 30 % (15-30%)
- 30 % и више.

Подаци о саставу односе се **на сваки од ниже наведених састојака:**

- фосфати,
- фосфонати (фосфити),
- ањонски сурфактанти,
- катјонски сурфактанти,
- амфотерни сурфактанти,
- нејонски сурфактанти,
- избељивачи на бази кисеоника,
- избељивачи на бази хлора,
- ЕДТА и њене соли,
- НТА (нитрило трисирћетна киселина) и њене соли,
- феноли и халогеновани деривати фенола,
- р-дихлорбензен,
- ароматични угљоводоници,
- алифатични угљоводоници,
- халогеновани угљоводоници,
- сапун,
- зеолити,
- поликарбосилати.

Препоруке Међународног удружења за сапуне, детергенте и средства за одржавање хигијене, (International Association for Soaps, Detergents and Maintenance Products, **A.I.S.E.**), у вези навођења података о присутним састојцима на етикети/амбалажи детергента, а које **нису обавезујуће** су да:

- се наводе само састојци који су ушли у састав детергента (ради уштеде простора на етикети/амбалажи);
- није потребно давати објашњења која указују на сврху састојка;
- наводи се само онај опсег масеног удела у коме су садржани састојци детергента (пример – ако не постоје састојци у опсегу од 5 % до 15 % , тај опсег се не наводи на етикети/амбалажи);
- ако се састојак детергента (као сировина) додаје у облику раствора (на пр. 60% раствор неке супстанце), концентрација таквог састојка, обрачунава се и наводи као чиста супстанца; исто правило важи, за састојак у облику хидрата, масени удео се обрачунава се и наводи као анхидровани облик супстанце;
- фосфати се могу изразити преко % Р (фосфора) помноженог са 4, при чему је Р, фосфор који потиче од неорганичких фосфата присутних у детергенту (удео фосфора у триполифосфату $\frac{1}{4}$ масеног удела). Овај начин одређивања Р је еквивалентан начину одређивања садржаја фосфата, као да су сви фосфати присутни у облику натријум-триполифосфата;
- соли EDTA и NTA, могу да се прикажу као одговарајуће киселине EDTA или NTA;
- поликарбосилати могу да се прикажу као натријумове соли хомополимера и кополимера акрилне киселине.

1.2.2. Подаци о састојцима детергента који се обавезно наводе, независно од концентрације присутног састојка

Састојци детергента који морају да се наведу на етикети/амбалажи детергента без обзира на концентрацију су:

- ензими,
- дезинфицијенси,
- оптичка белила,
- мириси
- конзерванси

Алергени, који улазе у састав мириса, наводе се на етикети/амбалажи детергента појединачно **само ако су присутни у концентрацијама које прелазе 0,01 %**. Називи алергена, треба да су усклађени са номенклатуром за козметичке производе (INCI номенклатура). Списак 26 алергена (INCI номенклатура) који се најчешће налазе у саставу мирисних компоненти које се користе у детергентима дат је Прилогу 1.

Конзерванси, се наводе у складу са прописом којим се уређују козметички производи (по INCI номенклатури). Ако такав назив није доступан, наводи се назив којим произвођач располаже. Списак најчешће коришћених конзерванса у средствима за прање дат је у Прилогу 2.

Произвођач детергента, такође треба да провери, на основу безбедносних листова састојака који улазе у састав детергента, да ли неки од њих садржи конзерванс. Конзерванс који улази у састав састојка, такође се мора навести на етикети/амбалажи иако по рецептури није „састојак детергента“.

1.2.3. Обавезе произвођача у вези сликовног приказа воћа на етикети/амбалажи детергента

На етикети, односно амбалажи, **не сме да се налази сликовни приказ воћа, такав да може довести потрошача у заблуду у погледу коришћења детергента.**

Препорука је да сликовни приказ воћа на амбалажи детргента не буде исти или сличан оном који се налази на производима који су намењени за исхрану људи. На пример, пожељно је избегавати употребу фотографија воћа, које би потрошаче, а нарочито децу, могле да асоцирају на храну/напитак.

1.3. Елементи обележавања детергента о мерама предострожности

На амбалажи детергента и помоћних средства за чишћење намењених за општу употребу мора се посветити посебна пажња **мерама предострожности**. Ове мере се наводе у циљу обавештавања потрошача, на разумљив и сликовит начин, о безбедном коришћењу производа, предузимању потребних мера заштите при руковању, начину чувања и др..

Мере предострожности које је потребно навести су у директној вези са ознакама безбедности које су додељене након класификације самог производа (детергента)

Поред **обавезног текстуалног обавештења о мерама предострожности**, препоручује се коришћење и сликовних симбола, који могу бити креација самог произвођача. Уколико на паковању, односно етикети детергента постоји техничка могућност, пожељно је поставити комбинацију текстуалног обавештења о мерама предострожности и његовог сликовног симбола .

Пример оваквог обележавања, су препоруке A.I.S.E о мерама предострожности:

Редни број	Текстуално обавештење	Сликовни симбол
1.	Чувати ван домаћаја деце	
2.	Пазити да производ не дође у контакт са очима Уколико производ дође у контакт са очима добро испрати водом	
3.	Опрати и осушити руке након коришћења	
4.	Особе са осетљивом или оштећеном кожом треба да избегавају дужи контакт са овим производом	
5.	Не гутати. Ако се прогута хитно затражити лекарску помоћ и показати етикету или паковање	
6.	Не пресипати у другу амбалажу ради одлагања	
7.	Не мешати са другим производима	
8.	Након коришћења добро проветрити просторију	

4.1. Елементи обележавања који се односе на детергенте за прање веша

Информације и напомене које сваки произвођач детергента мора да наведе на етикети/амбалажи детергената за прање веша, намењеног за општу употребу су:

4.1.1. Препорука о количини детергента

Препорука о количини детергента који се користи за прање веша, тјближе упутство у коме се наводи доза детергента (изражена у ml или g), у односу на стандардно пуњење машине за прање веша: за меку, средње тврду и тврду категорију воде и подацима за један или два циклуса прања (један циклус се односи на „главно прање“, а два циклуса на „претпрање + главно прање“).

4.1.2. Информације о мерној посуди

Ако је паковање детергента снабдевено мерном посудом, запремина мерне посуде се мора навести у ml или g, а сама посуда треба да има ознаке помоћу којих се одређује доза детергента за стандардно пуњење машина за прање веша за: меку, средње тврду и тврду категорију воде.

4.1.3. Број стандардних пуњења

На етикети/амбалажи, треба да буде назначен број стандардних пуњења веша, који се може опрати целокупним садржајем паковања.

Препорука је да се број стандардних пуњења прикаже одговарајућим сликовним приказом, на пример симболом корпе за веш.

Пример сликовног приказа може бити:

*број у симболу (00) треба да значи број стандардних пуњења

Такође се препоручује, сликовни приказ нивоа запрљаности употребом симбола мајице са једном, две или три мрље, у зависности од тога да ли се ради о благо, уобичајено или веома запрљаном вешу - симбол т-мајице или неке друге стилизоване мајице, по избору самог произвођача и то:

- за благо запрљан веш - мајица са 1 мрљом;
- за уобичајено запрљан веш - мајица са 2 мрље;
- за веома запрљан веш - мајица са 3 мрље.

Пример сликовни приказ нивоа запрљаности:

III. Обележавање детергента намењеног за професионалну или индустријску употребу

Детергент за индустријске или професионалне употребу мора да буде класификован, упакован и обележен у складу са прописима о класификацији, паковању, обележавању и рекламирању хемикалија.

С обзиром да произвођач детергента за индустријске или професионалне сврхе одговарајућом техничком документацијом или безбедносним листом даје довољно информација (података) даљим корисницима, он не мора да обележи детергент у складу са специфичним начином обележавања детергената намењених за општу употребу.

Пожељно је да на етикети/амбалажи детергента намењеног даљим корисницима буде истакнуто обавештење:

„Само за професионалну употребу”

У случају да је детергент, осим за професионалну/индустријску употребу, намењен и за општу употребу, такав детергент мора да буде обележену складу са захтевима који се односе на детергенте намењене за општу употребу.

Препорука је да детергенти намењени за индустријске или професионалне сврхе који се дистрибуирају преко veleпродаја, а које су доступне и потршачима (нпр. „Cash & Carry“ veleпродаје), имају на амбалажи/етикети и обавештења о потребним мерама предострожности, односно додатне информације у циљу обавештавања потрошача о безбедном коришћењу ових производа.

ПРИЛОГ 1

Алергени (према INCI номенклатури)

Назив алергена	CAS број
Amyl cinnamal	122-40-7
Benzyl alcohol	100-51-6
Cinnamyl alcohol	104-54-1
Citral	5392-40-5
Eugenol	97-53-0
Hydroxy-citronellal	107-75-5
Isoeugenol	97-54-1
Amylcin-namyl alcohol	101-85-9
Benzyl salicylate	118-58-1
Cinnamal	104-55-2
Coumarin	91-64-5
Geraniol	106-24-1
Hydroxy-methylpentylcyclohexenecarboxaldehyd	31906-04-4
Anisyl alcohol	105-13-5
Benzyl salicylate	118-58-1
Farnesol	4602-84-0
2-(4-tert-Butylbenzyl) propionald-hyd	80-54-6
Linalool	78-70-6
Benzyl benzoate	120-51-4
Citronellol	106-22-9
Hexyl cinnam-aldehyd	101-86-0
d-Limonene	5989-27-5
Methyl heptin carbonate	111-12-6
3-Methyl-4-(2,6,6-tri-methyl-2-cyclohexen-1-yl)-3-buten-2-one	127-51-5
Oak moss and treemoss extract	90028-68-55
Treemoss extract	90028-67-4

Прилог 2.

Конзерванаси који се често користе у средствима за прање (према INCI номенклатури)

CAS број	Назив конзерванса
64-18-6	FORMIC ACID
2634-33-5	BENZISOTHIAZOLINONE
65-85-0	BENZOIC ACID
120-32-1	CHLOROPHENE
2372-82-9	LAURYLAMINE DIPROPYLENEDIAMINE
14548 -60-8	BENZYLHEMIFORMAL
6440-58-0	DMDM HYDANTOIN
35691-65-7	METHYLDIBROMO GLUTARONITRILE
52-51-7	2-BROMO-2- NITROPROPANE-1,3-DIOL
7492-55-9	CALCIUM SORBATE
133-06-2	CAPTAN
123-03-5	CETYLPYRIDINIUM CHLORIDE
	HYDROXYDICHLORODIP. HENYL ETHER
26172-55-4	METHYLCHLOROISOTHIA ZOLINONE
88-04-0	CHLOROXYLENOL
59-50-7	p-CHLORO-m-CRESOL
79-07-2	CHLOROACETAMIDE
1777-82-8	DICHLOROBENZYL ALCOHOL
97-23-4	DICHLOROPHENE
16731-55-8	POTASSIUM METABISULFITE
51200-87-4	DIMETHYL OXAZOLIDINE
7681-57-4	SODIUM METABISULFITE
2527-58-4	DITHIOMETHYLBENZAMIDE
64-17-5	ALCOHOL
7747-35-5	7-ETHYLBICYCLOOXAZOLI DINE
50-00-0	FORMALDEHYDE
26172-55-4	METHYLCHLOROISOTHIA ZOLINONE, METHYLISOTHIAZOLINONE
18472-51-0	CHLORHEXIDINE DIGLUCONATE
107-22-2	GLYOXAL
110-44-1	SORBIC ACID

7173-51-5	DIDECYLDIMONIUM CHLORIDE
822-89-9	HYDROXYPYRIDINONE
55406-53-6	IODOPROPYNYL BUTYLCARBAMATE
13707-65-8	POTASSIUM o- PHENYLPHENATE
24634-61-5	POTASSIUM SORBATE
10117-38-1	POTASSIUM SULFITE
4080-31-3	QUATERNIUM-15
2682-20-4	METHYLISOTHIAZOLINONE
2682-20-4	LACTIC ACID
532-32-1	SODIUM BENZOATE
59-50-7	SODIUM p-CHLORO-m- CRESOL
7631-90-5	SODIUM BISULFITE
70161-44-3	SODIUM HYDROXYMETHYLGLYCINATE
132-27-4	SODIUM o- PHENYLPHENATE
7757-83-7	SODIUM SULFITE
126-11-4	TRISHYDROXYMETHYL NITROMETHANE
26530-20-1	OCTYLISOTHIAZOLINONE
111-30-8	GLUTARAL
122-99-6	PHENOXYETHANOL
90-43-7	o-PHENYLPHENOL
3811-73-2	SODIUM PYRITHIONE
13463-41-7	ZINC PYRITHIONE
8001-54-5	BENZALKONIUM CHLORIDE
8001-54-5	BENZALKONIUM CHLORIDE
8001-54-5	BENZALKONIUM CHLORIDE
100085-64-1	COCOBETAINAMIDO AMPHOPROPIONATE
68424 -95-3	DICAPRYL/DICAPRYLYLD IMONIUM CHLORIDE
69-72-7	SALICYLIC ACID
7783-90-6	SILVER CHLORIDE
148-79-8	THIABENDAZOLE
127-65-1	CHLORAMINE T
7722-84-1	HYDROGEN PEROXIDE